מתני׳ א היו שנים רואין אותו מחלון זה ושנים רואין אותו מחלון זה ואחד מתרה בו באמצע (א) בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו (ב) הרי אלו עדות אחת ואם לאו הרי אלו שתי עדיות *לפיכך אם נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה *רבי יוסי אומר לעולם אין נהרגין עד שיהו *שני עדיו מתרין בו שנאמר °על פי שנים עדים, דבר אחר "על פי שנים עדים" ב שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: **גמ׳** אמר רב זוטרא בר טוביא אמר רב מנין *לעדות מיוחדת שהיא פסולה שנאמר °לא יומת על פי עד אחד" מאי "אחד" אילימא עד אחד ממש מרישא שמעינן לה "על פי שנים עדים" אלא מאי "אחד"? אחד אחד תניא נמי הכי לא יומת על פי עד אחד" להביא שנים שרואים אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ואין רואין זה את זה שאין מצטרפין ולא עוד אלא אפילו בזה אחר זה בחלון אחד אין מצטרפין אמר ליה רב פפא לאביי השתא ומה (א) אחד מחלון זה ואחד מחלון זה דהאי קא חזי כולו מעשה והאי קא חזי כולו מעשה אמרת לא מצטרפי, (ב) בזה אחר זה דהאי חזי פלגא דמעשה והאי חזי פלגא דמעשה מיבעיא? א״ל לא נצרכא אלא לבועל את הערוה. אמר רבא ג אם היו רואין את המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין °ואמר רבא ד מתרה שאמרו אפילו מפי עצמו ואפילו מפי השד. אמר רב נחמן ה עדות מיוחדת כשירה בדיני ממונות דכתיב "לא יומת על פי עד אחד" בדיני נפשות הוא דאין כשירה אבל בדיני ממונות כשירה, מתקיף לה רב זוטרא אלא מעתה בדיני נפשות תציל אלמה תנן הוא והן נהרגין קשיא: רבי יוסי אומר וכו׳: א״ל רב פפא לאביי ומי אית ליה לרבי יוסי האי סברא והתנן *רבי יוסי אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד *ומותרה א״ל ההוא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא *רבי יוסי בר יהודה אומר חבר אין צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד: דבר אחר ע״פ שנים עדים שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן: (א) הנהו לעוזי דאתו לקמיה דרבא אוקי רבא תורגמן בינייהו, והיכי עביד הכי והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן רבא ו מידע הוה ידע מה דהוו אמרי ואהדורי הוא דלא הוה ידע.

אילעא

*) לקמן ט: סנהדרין ח: מא. עב:

תורה אור: דברים יז ו; שם

ההרוג עצמו

התראה

דברים יט:טו
על פי שנים עדים או
שלשה עדים יומת המת
לא יומת על פי עד אחד

מתני׳ הרי אלו עדות אחת. ואם (ב) הוזם אחד מהם (או שניהם) ולא הוזמו כולן אין נהרגין: **שלא תהא סנהדרין שומעת.** עדות העדים מפי התורגמן צריכין הדיינין שיהיו מכירין בלשון העדים ולא שיעמדו מליץ ביניהם: **גמ׳ עדות מיוחדת.** אחד רואה אותו מחלון זה ואחד רואה מחלון זה ואין רואין זה את זה: **לבועל את הערוה.** שיש די בראיית כל אחד ואפ״ה לא מצטרפו: **מפי עצמו.** ההרוג עצמו התרה בו: **אלא מעתה.** דכשרים בעלמא ומצטרפי: **בדיני נפשות.** כששנים רואין מחלון זה ושנים מחלון זה והוזמה כת האחת תצטרף עדות זו להיות כולם ככת אחת להציל את הזוממין ואת הנדון שתהא עדותן בטלה כיון דבעלמא מצטרפת יש טעם כאן להצילו ורחמנא אמר "והצילו העדה": **ומי אית ליה לרבי יוסי.** התראה כלל: **והתנן רבי יוסי אומר השונא.** שאמר "בשוגג הרגתי" נהרג מפני שהוא כמועד ומותרה: **לעוזי.** בעלי לשון אחרת שאין הדיינין מכירין בה:

אילעא

היו שנים רואים אותו מחלון זה ושנים מחלון זה וכו׳. ולא גרסי׳ במתני׳ אחד בחלון זה וכו׳: **ואחד** מתרה באמצע. תימה ואמאי הוצרך לומר ואחד מתרה שאין מן העדים ויש מפרשים דנקטיה משום רישא דקתני רואין אלו את אלו ומסתמא היינו ע״י המתרה שאומר לעדים לאלו ואלו ראו את המעשה הרע שזה עשה ונראה למשי״ח דנקטיה לאפוקי מדרבי יוסי דאמר בסיפא אינו חייב עד שיהו פי שנים עדים מתרין בו: **שמקצתן** רואין אלו את אלו. מצטרפין יחד אף אותם שאין רואים: **הרי** אלו עדות אחת. שאם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולם בטלה וכן שאם נמצא אחת מהן זוממת אין נהרגין עד שיוזמו כולם ובטלין נמי עדות כולם בהוזמה אחת מהן דהוזמה הוי כנמצא אחד מהן קרוב או פסול: **הוא** והן נהרגים. הן נהרגים אע״פ שלא הוזמו כת שניה כיון שהוזמו הן הוא נהרג משום כת שניה דלא בטלה עדות כת שניה בהזמת הראשונה כיון דהוי שתי עדיות יש מפרשים שצריך שתהא כל כת וכת רואה המתרה או המתרה רואה אותן או מצטרף המתרה לזו ולזו דאם לא כן אין המתרה מצטרף עמהן ולא יהרג על פיהם דלעולם אינו נהרג אא״כ המתרה מעדות שבאין לחייבו והא דקתני נמי נמצא אחת מהן זוממת שהוזם גם המתרה עמהם דהא מעדותן הוא כדפרישית ומ״מ הוו השתי כתות שתי עדיות כיון שאין כת זו רואה את זו וקשה למשי״ח מאי קאמר דאדרבה לא מיתוקמא מתני׳ אלא כשאין רואין המתרה וכן אין המתרה רואה אותן דאי רואין המתרה או המתרה רואה אותם הוו השתי כתות עדות אחת אע״פ שאין רואין זה את זה דהמתרה מצרפן כדקתני רישא בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו אלמא לא בעינן שיהא כל השנים שמכאן רואין את אלו מכאן אלא בחד סגי ועוד קשה לפי׳ דצריך שיהא המתרה מעדותן הא אמרינן בגמ׳ מתרה שאמרו אפי׳ מפי עצמו אפי׳ מפי שד ואז ודאי לא הוי המתרה מעדותן כלל לכן נראה דודאי מיירי כשאין רואין המתרה ולא המתרה רואה אותם אלא שמעו המתרה שמתרה (ג) כן ובכן סגי דהא קיימינן לרבנן דפליגי ארבי יוסי דבסמוך ולא בעו פי שנים עדים מתרין בו כמו רבי יוסי: **לעדות** מיוחדת שהוא פסול. פי׳ אחד מחלון זה ואחד מחלון זה ומילתא באפי נפשה היא ולא קאי אמתני׳ ולא מיירי בהכי: **תניא** נמי הכי וכו׳. מייתי תניא נמי הכי דמלא יומת על פי עד אחד נפקא דאילו עיקרא דמילתא שמעינו ממתניתין דנהי דמתניתין לא איירי באחד מחלון זה מ״מ מדאשמעינן בשתי כתות דחשבינן שתי עדיות כשאין רואין אלו את אלו מינה שמעינן דה״ה בכת אחת מכל מקום נראה יותר לפרש דעיקר מילתא מייתי דאי ממתניתין הוה אמינא דוקא בשתי כתות דכל חדא חשיב עדות באפי נפשה אבל בכת אחת מצטרפי שפיר וכן נראה דיותר דוחק לומר דלא מייתי תניא נמי הכי רק (ד) הפסוק כיון דליכא מאן דפליג עליה. כן נראה למשי״ח: **אמר** רבא אם הן רואין את המתרה או המתרה וכו׳. מכאן מייתי (ה) המפרש ראיה במתניתין גבי סיפא דקתני הרי אלו שתי עדיות דמכל מקום מיירי (ו) שהן רואין המתרה כדפריש׳ ואלו מילתא היא דהכא אעדות מיוחדת דברייתא קאי דקתני אחד מחלון זה וכו׳ שאין מצטרפין ועלה קאמר דאם העד מכאן [והעד מכאן] רואין המתרה או המתרה רואה אותן מצטרפין להיות עדות אחת גבי העד שמכאן והעד שמכאן אע״פ שאין רואין אלו את אלו דהמתרה מצרפן כמו מקצתן רואין אלו את אלו דמתניתין ותדע דאעדות מיוחדת דברייתא קאי דאי אמתניתין קאי דקתני הרי (ז) אלו שתי עדיות כדפירשתי אם כן הוה ליה למימר ואם לאו אין מצטרפין שזהו עיקר החידוש: **או** מתרה רואה אותן מצטרפין. פירוש על פיהם נהרג דלא חשיבא עדות מיוחדת ואם תאמר והיכי מהימני ליה למתרה לומר שראה אותן להרוג את זה דבשלמא כשרואין המתרה הרי הן שנים אבל מתרה רואה אותן קשיא ויש לומר דמיירי שיש עדים שמעידין שהמתרה רואה אותן אך לא ראו המעשה אותן העדים: **בדיני** נפשות הוא דלא כשירה הא בדיני ממונות כשירה. הקשה רבינו אברהם מאורלייג״ש דהא קרובים נפקא לן (סנהדרין כז:) דפסולין מלא יומתו אבות על בנים ודיני ממונות גמרינן מיניה (שם כח:) דכתיב משפט אחד יהיה לכם א״כ ה״נ נילף ממונות מנפשות להך מילתא דעדות מיוחדת ונראה דעל כרחך האי קרא לאו בדיני ממונות קאי דעד אחד מועיל לממון לשבועה מיהא איתיה:

אי

עין משפט נר מצוה

מח א מיי׳ פ״ד מהל׳ עדות הלכה א סמג עשין קט :

מט ב מיי׳ פ״כ מהל׳ סנהדרין הלכה ז ופכ״א שם הלכה ח סמג עשין צז טוש״ע ח״מ סימן כח סעיף ו :

נ ג מיי׳ פ״ד מהלכות עדות הלכה א סמג שם :

נא ד מיי׳ פי״ב מהלכות סנהדרין הלכה ב :

נב ה מיי׳ פ״ד מהלכות עדות הלכה ב סמג עשין קט טוש״ע ח״מ סימן ל סעיף ו :

נג ו מיי׳ פכ״א מהלכות סנהדרין הלכה ח סמג עשין קו טוש״ע ח״מ סימן יז סעיף ו :

נושא
עדות מיוחדת פסולה
וה״נו אנשים
שראו מעשה אחד
כל א׳ מהרואים
מנותק מהשני

רבינו חננאל

היו שנים רואין מחלון זה כו׳. אמר רב מניין לעדות מיוחדת שפסולה שנאמר לא יומת על פי עד אחד מאי אחד אילימא אחד ממש מדכתיב על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת ממילא שמעינן דאין ממיתין על פי עד אחד מה תלמוד לומר לא יומת על פי עד אחד אלא מאי אחד אחד אחד. כדתניא ב׳ רואין אותו א׳ מחלון זה וא׳ מחלון זה ואין רואין זה את זה אין מצטרפין אע״פ ששניהם ראו העדות כולה מתחלה ועד סוף כיון שלא היו רואין זה את זה אין מצטרפין. והא דתניא ולא עוד אלא אפילו ראו ב׳ בזה אחר זה בחלון אחד אין מצטרפין. אוקימ׳ בבועל הערוה (שהיו) [שחייב] בהכנסת העטרה וכיון שהראשון ראה הכנסת העטרה והשני ראה (כהו) [הביאה] כאילו זה ראה המעשה כולו וזה ראה המעשה כולו. אמר רבא אם העדים רואין המתרה או המתרה רואה העדים מצטרפין ומתרה זה שאמרו אפי׳ מפי ההרוג עצמו או מפי שד. אמר רב יהודה עדות מיוחדת כשרה בדיני ממונות. כגון זה שאמרנו שראו העדות אחד אחר. והאי דכתיב לא יומת על פי עד אחד והיא עדות מיוחדת הני מילי בעדות נפשות שהתורה חסה עליו אבל בדיני ממונות עדות מיוחדת כשרה היא ומצטרפין ואע״פ שאין רואין זה את זה. ואקשינן עליה אי הכי דעדות מיוחדת עדות מעליא היא ומצטרפין ולא הצריכה התורה שיראו שניהן ביחד זה לזה אלא משום דחס עליה. אלא מעתה ב׳ כתות שראו (בכת) [אחת] אחת ונמצא בכת א׳ מהן קרוב או פסול יצטרפו ב׳ הכתות ונאמר כיון [שיש] בהן קרוב או פסול בטלה עדות הכל וינצל ההורג ולמה שנינו במשנתנו ב׳ רואין אותו מחלון זה וב׳ מחלון זה ואחד מתרה באמצע בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו עדות אחת ואם לאו שתי עדיות הן נמצאת אחת זוממת הוא נהרג והן נהרגין מפני שהוזמו ועלתה בקשיא. ודייקינן מדסלקא בקשיא שמעינן מינה דראיה אחר ראיה ואפילו הודאה אחר הודאה אינה כשרה בדיני ממונות א) (ואפילו) [ואלו] הברייתות ב) סיוע לפירוש שפירשנו [בהא] דאמרינן לסהדי למיחזי אתיתו או לאסהודי אתיתו: תניא ר׳ יוסי ב״ר יהודה אומר חבר אין צריך התראה שלא ניתנה התראה [אלא] להבחין בין שוגג למזיד. הנהו לעוזאי דאתו לקמיה דרבא בדינא אוקי רבא תורגמן בינייהו. איני והתנן שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן. ופרקי׳ רבא הוה ידע מאי דאמרי ואהדורי להן הוא דלא ידע.

סוגיין

מבנה
ההבנת רבא

נושא
מח׳ תנאים אם תמיד
צריך לתת
התראה

נושא
שלא תהא
סנהדרין
שומעת
מפי
התורגמן

א) וכ״כ במרדכי פ״ג דסנהדרין ובהג״מ הל׳ עדות בשם רבינו ובב״י בחו״מ סימן ל׳ נדחק בטעמו והכא מפורש טעמו אבל לפ״ד התוס׳ בש״ן וריטב״א כאן אין הוכחה דהכא מיירי הכל לרבנן דריב״ק. ועי׳ רשב״ם ב״ב נ״ב ב׳ ד״ה ופסק בשם רבינו וכ״כ הרי״ף ורא״ש רפ״ד דברכות וש״מ. וגם בסנהדרין ל׳ ע״ב כ׳ בפר״ח שם דקי״ל כנהרדעי וצ״ע: ב) ע״ס כאן וצ״ע:

מסורת הש״ס

רש״א מ״ו וז״ל הוזמה א׳ מהם ולא וכו׳

[לעיל ה.]

סנהדרין ט: [גירסת הש״ס פי שני]

סנהדרין פא:

לקמן ט:

[ע״ע כמשנה ט: גם פרש״י שם ד״ה מפני שהוא כמועד]

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ הנהו לעוזי דאתו. נ״ב הנהו לעוזי עדים [הוו מדאקשינן] לרבא ממתניתין אבל ברמב״ם בפ׳ כא מהל׳ סנהדרין משמע דלעוזי בעלי דינין הוו ועי׳ בטו״מ סימן יז נ״ל דאין חילוק בין עדים לבעלי דינים מדאקשי׳ ממתני׳ להך עובדא וכן משמע פשט הלשון דאתו לקמיה דרבא דמשמע [דבעלי דינים הוו] : (ב) רש״י ד״ה הרי וכו׳. ואם הוזמה אחת מהם הראשונה או השניה ולא הוזמו : (ג) תוד״ה הוא והן וכו׳ שמתרה שמתרה כך ובהכי סגי דהא וכו׳ דלא בעי׳ פי שני עדים : (ד) ד״ה תניא וכו׳ רק הפסוק כיון : (ה) ד״ה אמר רבא וכו׳ מכאן מייתי יש מפרשים ראיה דמתניתין. נ״ב י״מ סבירא להו דרבא אריישא דמתני׳ קאי לאורויי דאין מצטרפין במקצתן רואין אלו את אלו אא״כ דאיכא תרתי לטיבותא דרואים נמי את המתרה כו׳ וא״כ [מיירי נמי סיפא דקתני] הרי אלו ב׳ עדיות אע״פ שהן רואין את המתרה והתוס׳ ס״ל דאברייתא קאי ואיכא למידק אמאי לא פי׳ התוס׳ דאסיפא דמתני׳ קאי לאורויי דברואים את המתרה מצטרפין אע״ג דאין רואין אלו את אלו וי״ל דא״כ ה״ל לרבא לתפוס בסיפא דמתניתין ולקבוע דבריו עלה ומדלא עבד הכי ש״מ [דלאו אמתני׳] קאי אבל אם נפרש דאברייתא דסמיך ליה קאי ניחא ומ״מ ארבא גופיה קשה אמאי לא קבע דבריו אסיפא דמתני׳ דאפי׳ בשתי כתות דכל הדא חשיבי עדות באפי נפשה מצטרפי ע״י המתרה וכדכתבנו התוס׳ בסמוך בד״ה תנ״ה : (ו) בא״ד דמכל מקום מיירי אע״פ שהן רואין המתרה : (ז) בא״ד דאי אמתניתין קאי דקתני הרי אלו ב׳ עדיות מיירי אע״פ שרואין את המתרה וכדכתבתי בסמוך :

גליון הש״ס גמ׳ ואמר רבא מתרה שאמרו. עי׳ סנהדרין עא ע״א ברש״י ד״ה מתרין בו וצ״ע :